

נייר עמדה בעניין: הפרדה מגדרית בהשכלה הגבוהה

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Kluman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת
עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת
ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

מרכז רקמן מברך על קיום הדיון בעניין הפרדה מגדרית בהשכלה הגבוהה, בוועדה לקידום מעמד האשה. אנו סבורות כי מדובר בנושא חשוב שאין להקל בו ראש. להלן עמדת המרכז:

1. המועצה להשכלה גבוהה מתכננת לפתוח מסלולים נפרדים לחרדים בתוכניות לימוד מרכזיות באוניברסיטאות. הנימוק לכך הינו השוני התרבותי ופערי הידע שבין האוכלוסיות. המלי"ג סבורה כי ההפרדה המגדרית והמגזרית היא כורח המציאות עבור מרבית האוכלוסיה החרדית, וכי אם לא תיעשה הפרדה כאמור יקשה עליה למשוך סטודנטים חרדים ללימודים אקדמיים.

2. אנו סבורות כי הפרדה כאמור הינה פסולה מעיקרה, וכי להפרדה זו עלולות להיות השלכות מרחיקות לכת על החברה הישראלית בכלל ועל היחס לנשים בפרט. ההפרדה המוצעת פוגעת בזכותן של הנשים לכבוד ולשוויון, מנוגדת לערכי היסוד של האקדמיה, אינה משקפת בהכרח את עמדת הציבור החרדי, אינה מידתית ובעיקר עלולה לתת לגיטימציה להפליה נוספת של נשים, הכל כפי שיפורט להלן:

3. התופעה של הפרדה בין נשים לגברים, הינה חלק מן התופעה הרחבה של הדרת נשים במרחב הציבורי. היקפה של תופעה זו התרחב בישראל בשנים האחרונות, הן מבחינת מגוון תחומי החיים בה היא מקבלת ביטוי והן מבחינת היקף הציבור השותף לה. נהוג לראות בהפרדה בין גברים ונשים במרחב הציבורי כמבטאת רצון של קהילות דתיות מסוימות להמשיך להתנהל על פי אורחות החיים המאפיינים אותן גם במרחב הציבורי הכללי. אלא שהפרדה זו, כאשר אינה מבוססת על שונות רלבנטית בין גברים לנשים פוגעת בזכויות היסוד של נשים לכבוד האדם ולשוויון, וכן פוגעת בזכות החוקתית של כל אזרחי ישראל לחופש דת.

4. הדרת נשים בעייתית שבעתיים כאשר היא נעשית במסגרת האקדמיה - האקדמיה חרטה על דגלה את ערכי היסוד של פלורליזם, שוויון וחופש. האקדמיה צריכה להיות חופשית, פתוחה לכל, ואמורה לאפשר שיח חופשי בין הבאים בשעריה, ללא הבדלי גזע, מין, דת, מגזר או מגדר. הפרדה בין סטודנטים מהמגזר החרדי לבין סטודנטים חילונים או דתיים שאינם חרדים, פוגעת בחופש ובפלורליזם בהם מתהדרת האקדמיה. הדבר גורם לדיון שנעדר ממנו מגוון של פרספקטיבות התורמות לדיון וללימוד, וכן לצנזורה לא רשמית על תכני הלימוד. יצירת מסלולים נפרדים לחרדים, מונעת שיח מפרה בין שתי אוכלוסיות שגרות זו לצד זו במדינת ישראל. במקום שהאקדמיה תשמש כגשר בין שתי האוכלוסיות ותסייע להן לתקשר זו עם זו, בעצם ההפרדה נמנעת התקשורת ומתחזק הקיטוב בין האוכלוסיות. בכך, חוטאת ההפרדה לעקרונות המצויים בבסיסה של האקדמיה.

5. זאת ועוד – טענת המלי"ג הינה כי ההפרדה הכרחית לצורך שילוב חרדים באקדמיה, אולם הנחה זו לא נבדקה באופן מעשי. אין חולק כי קיומה של אופציה ללמוד בהפרדה מקשה על סטודנטים חרדים לבחור בלימודים מעורבים. בסקר שנערך ע"י המלי"ג בקרב גברים חרדים השיבו 35% מהנשאלים כי יסכימו ללמוד במסגרת מעורבת במקרה שלא תהיה מסגרת

נפרדת.¹ בנוסף מאות חרדים שפנו ללימודים באוניברסיטאות מוכיחים ברגליים כי הפרדה אינה הכרח המציאות.²

6. עניין נוסף שיש לתת עליו את הדעת הוא כי ההפרדה בתוכנית של המל"ג אינה סימטרית. היא אינה רק הפרדה אלא הפליה בין גבירים לנשים: תוכניות האקדמיה לחרדים של המל"ג ממוקדות בסטודנטים הגברים, התוכניות המתוכננות להן יוקרתיות יותר משל הנשים, הם מקבלים תמיכות גבוהות יותר, ונהנים מחופש גדול יותר. המרצות באקדמיה נפגעות גם הן – ברוב המקרים נמנע מהן ללמוד בתוכניות כאלה, דבר הפוגע הן בשוויון מבחינת העסקה והן לפגיעה סמלית, פסילת אשה לתפקיד רק מעצם היותה אשה.

7. הדרת נשים מהמרחב הציבורי בכלל והפרדה בין נשים לגברים בפרט, הינן תופעות שמתרחבות בשנים האחרונות. כאשר גוף ממלכתי רשמי כמו המל"ג מאפשר בצורה רשמית לבצע הפרדה בין נשים וגברים, יש בכך משום אות לציבור הרחב כי הפרדה בין גברים לנשים היא לגיטימית ומקובלת על הרשויות. הכשרה של הפרדה שכזו תורמת באופן משמעותי להפיכת ההפרדה המגדרית לנומרה בישראל, ומחזקת את הרושם שזוהי צורת התאמה לגיטימית וחיונית לאדם החרדי. כאשר גוף ממלכתי רשמי יוזם מטעמו הפרדה בין גברים לנשים, מה לנו כי נלין על גופים פרטיים שרוצים לעשות כן. מדובר במדרון חלקלק אשר סופו מי ישרונו.

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Kluman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

בכבוד רב,

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן,
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן.

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת
עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת
ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן הפועל במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן נוסד בשנת 2001. מטרת המרכז להביא לביעור האפליה נגד נשים ולחזק את מעמדם בחברה הישראלית באמצעות תרגום ידע ומחקר אקדמי לפעילות מעשית ויישומית. המרכז פועל לאור חזונו של הרב עמנואל רקמן לקידום זכויות הנשים בישראל ולהטבת מעמד האשה בדיני המשפחה ובהלכה היהודית.

¹ תוכנית החומש של מל"ג-ות"ת לאוכלוסיה החרדית לשנים תשע"ב-תשע"ו. מחקר הערכה והמלצות לחומש הבא (תשע"ז-תשפ"א) ג. מלאך, ל. כהנר וא. רגב.

<http://che.org.il/wp-content/uploads/2016/04/%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8-%D7%97%D7%A8%D7%93%D7%99%D7%9D.pdf>
בעמ' 27 (סע' 3.2.2.1).

² מלאך גלעד, על טהרת התואר: לימודים אקדמאיים במגזר החרדי. ירושלים: מחקרי פלורסהיימר; 2014, בעמ' 46.
http://fips.huji.ac.il/sites/default/files/floersheimer/files/malach_a_kosher_degree.compressed.pdf